

■ УДК [304.4:351.85](477)

О. В. Кравченко, доктор культурології, професор, Харківська державна академія культури, м. Харків

ІДЕОЛОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Розглянуто методологічні аспекти спадкоємності радянської та сучасної культурної політики України. Проаналізовано ідеологічні підвалини трансформації функцій виконавчих органів влади України у сфері культури. Виявлено змістову суперечливість офіційного визначення культури в сучасному українському законодавстві. Доведено, що концептуальний консерватизм та термінологічна інертність у формулюванні принципів діяльності Міністерства культури сприяють фундаменталізації ідеології етатизму в культурній політиці.

Ключові слова: культура, ідеологія, культурна політика, управління у сфері культури.

А. В. Кравченко, доктор культурології, професор, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ КУЛЬТУРНОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ

Рассмотрены методологические аспекты преемственности советской и современной культурной политики Украины. Проанализированы идеологические основы трансформации функций исполнительных органов власти Украины в сфере культуры. Выявлена содержательная противоречивость официального определения культуры в современном украинском законодательстве. Доказано, что концептуальный консерватизм и терминологическая инертность в формулировке принципов деятельности Министерства культуры способствуют фундаментализации идеологии этатизма в культурной политике.

Ключевые слова: культура, идеология, культурная политика, управление в сфере культуры.

O. V. Kravchenko, Doctor of Cultural Studies, Professor, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

IDEOLOGICAL STRATEGY OF THE STATE CULTURAL POLICY OF UKRAINE

Methodological aspects of continuity of Soviet and contemporary cultural policy in Ukraine. Analyzed the ideological foundations of the transformation functions of the executive authorities of Ukraine in the sphere of culture. Found substantial inconsistency of the official definition of culture in the modern Ukrainian legislation. It is proved that the conceptual and terminological inertia of conservatism in the

formulation of the principles of the Ministry of Culture contributes to the fundamental nature of ideology of etatism in cultural policy.

Key words: culture, ideology, cultural policy, management in the cultural sphere.

Постановка проблеми. Багатозначність поняття «культурна політика» привертає увагу науковців до вже існуючих моделей культурної політики, які відрізняються метою та способами їх реалізації. Їх зіставлення спричиняє дискусії щодо ролі держави в забезпеченні суспільних культурних потреб та припустимої міри політичної ангажованості культурної діяльності [2]. Усвідомлення функціональної ефективності інститутів влади щодо культури є принципово важливим для розуміння специфіки зміни соціально-культурного ландшафту суспільства. Актуальність осмислення культурної місії сучасної Української держави зумовлена наявністю певного протиріччя, яке полягає в тому, що зміни в суспільній свідомості, які вможливили Майдан як маніфестацію радикального способу критики політичної влади, не позначилися на принципах державного адміністрування у сфері культури.

Останні дослідження та публікації. Радянський досвід державного управління культурною сферою в сучасних дослідженнях викликає полярні оцінки сучасних учених. Проте, якщо українські дослідники звертаються здебільшого до колоніальної складової цієї проблематики [3], то для російських науковців інтерес становлять саме ідеологічні аспекти культурної діяльності держави [4; 5; 15; 16].

Мета статті полягає у виявленні особливостей інституціональної пам'яті органів державної виконавчої влади, уповноважених забезпечувати реалізацію культурної політики. Основним предметом уваги є ідеологічні концепти, що відображають стратегічні настанови сучасної державної культурної політики України. Аналіз визначення культури в нормативних документах останніх десятиліть та дослідження трансформацій повноваження Міністерства культури дозволяють визначити ступінь теоретичної та методологічної оригінальності культурної політики України.

Виклад основного матеріалу. Ідея культури як об'єкта політичної активності стала актуальною на початку ХХ ст. в процесі формування стандартів соціальної держави. З одного боку, йшлося про пошук нових інструментів політичного впливу на людину в процесі масштабних суспільних трансформацій. З іншого, — сфера мистецтва та літератури дозволяла розкрити підґрунтя популярних теоретичних конструкцій як актуального історичного минулого,

так і потрібного «позаісторичного» майбутнього. Однією з найпереконливіших авангардних ідеологічних систем рубежу віків виявився марксизм, який і визначив стратегію розбудови радянської держави.

Наприкінці XIX ст. домінуючим концептом у гуманітарній системі знань європейців була історія. Культура виявилася однією з небагатьох характеристик історичного процесу, яка залишилася поза межами системного наукового та практичного політичного інтересу фундаторів марксизму. Вочевидь, вони, як і більшість їх однодумців, культурну складову соціальної практики сприймали лише як смисловий простір формулювання будь-яких суспільно значимих тем. Надання їй виразного класового підтексту та апологетика пролетарської культури пов'язані здебільшого з публіцистикою російських прихильників марксизму, зокрема В. І. Леніна, для якого це поняття стало чи не найулюбленишим у моделюванні шляху до перемоги революції.

Слід зазначити, що В. І. Ленін ніколи не був теоретиком культури. У його працях можна простежити певну еволюцію смислів цього поняття лише в контексті партійних завдань щодо революційних перетворень. У перші роки після жовтневого перевороту культура в інтерпретації В. І. Леніна є синонімом компетентності, професіоналізму, відповідальності та високого рівня свідомості. Загалом, сприймаючи культуру в традиціях Просвітництва, В. І. Ленін намагався визначити її політичну значимість.

Внеском у розвиток марксистських ідей є ленінська антитеза «держава-культура», в якій держава асоціюється з бюрократією та примусом, а культура — з його альтернативами, головною з яких є комунітаризм нового зразку, який має ґрунтуватися на балансі інтересів трудящих мас. На думку В. І. Леніна, після політичної перемоги пролетаріату культура є приводом для «зміни точки зору на соціалізм» [8]. Одним з ключових понять, яким він оперував у своїх політичних проектах у перші роки радянської влади, є «рівень культури». Різний рівень культурного розвитку народів та окремих суспільних груп, з одного боку, зумовлював збереження на певний час інститутів держави, а з іншого — пояснював ті проблеми, з якими зіткнулася радянська влада. Ленін використовував також поняття «культурний розвиток» і, нарешті, ввів дефініцію «культурна революція». Культурний розвиток у його інтерпретації є майже тотожним історії культури. Тобто культура — результат історії та порівняльна характеристика народу або держави. Культура, за логікою В. І. Леніна, дорівнює прогресу, а народи та держави

виявляються більше або менше культурними (розвиненими) стосовно один одного. Проблеми в їх взаємовідносинах чимало пов'язані з диспропорцією в рівні культури або «культурності». Отже, моделювання класового антагонізму доповнюється ідеєю культурних протиріч як чинника суспільного прогресу. Кінцева мета революції полягає в подоланні культурних переваг одного соціального стану над іншим та встановленні культурної рівності трудящих мас. Тобто траєкторію історичних змін можна пояснити як рух від безкультур'я до високого рівня культури мас (народів).

Культурна революція як процес передбачає зміну пріоритетів у виборі методів: замість сили та примусу — організована культурницька діяльність. «Культурництво», про яке згадує В.І. Ленін, вочевидь, означало реалізацію тих завдань, які ставила свого часу народницьки налаштована російська інтелігенція: встановлення певних культурних норм через поширення «грамотності в народі» [8].

Відсутність офіційного визначення поняття «культура» в партійних документах дозволяла використовувати його в широкому соціальному контексті актуальних з точки зору партії проблем. Об'єктом культурної діяльності партії можна було вважати будь-які ситуації, які виявляли ситуацію «нерівності»: від технології — до професійної етики, від побуту та способу життя — до свідомості, від освіченості — до вікових і статевих відмінностей, від релігійності — до етнонаціональних почуттів.

Відсутність чіткого бачення способів організації культурницької діяльності призвела до численних дискусій стосовно функцій держави та партії в цьому процесі. Однак трансформація ідеї культурного управління в управління культурою є цілком прогнозованим кроком більшовиків у подоланні класового суспільства та відображення програмного положення щодо диктатури пролетаріату. Створення в 1953 р. Міністерства культури ССРСР стало цілком закономірним етапом на цьому шляху. Дискусії щодо символічної та практичної значимості цієї події тривають. Так, сучасний російський дослідник Р. Хестанов вважає, що ця інституціональна новація означала «... посилення державного втручання і легітимувала державну монополію на культурне виробництво» [15]. Як предмет адміністрування культура перестає бути втіленням певних стандартів цивілізованості та сприймається як реальний сектор суспільної діяльності, який можна планувати, розвивати, стимулювати і який потребує керування. Автор вважає, що досвід «одержавлення культури був сприйнятий як удалий і переконливий» на Заході. Свідченням є, на його думку, виникнення подібних

структур у 1959 р. у Франції, в 1974 р. — в Італії, в 1977 р. — в Іспанії. Проте дослідник явно недооцінює досвід США, Великобританії та інших країн, які винайшли позабюрократичні механізми для реалізації культурної політики.

Дещо іншої думки дотримує російська дослідниця Г. Янковська, вважаючи, що унікальність та новизну в «безпрецедентному втручанні суверенної влади у сферу культури» в самому факті створення Мінкульту СРСР виявити складно [16]. Вона посилається на численні спроби впорядкування культурницької діяльності радянської держави впродовж 20-50 рр. ХХ ст. Своєрідним центром влади, що відповідав за всю сферу культури — освіту, театри, музеї, мистецтво, літературу, науку — був Наркомпрос, створений у 1918 р., у складі якого до 1930 р. функціонував Головополітпросвіт. У 1936 р. був створений Комітет у справах мистецтв при уряді СРСР, який по суті виконував ті самі функції, що й майбутнє Міністерство культури. «Рівень культ-бюрократизації в 1930-1950 рр. був настільки надмірним і багаторівневим, таким, що його не можна звести до бінарної опозиції «ідеологія/пропаганда», з таким паралелізмом функцій і перетином компетенцій керуючих установ, з такою розробленою риторикою щодо культури, що народження Мінкульту — це, радше, оптимізація давно сформованої системи, ніж суперновація» — вважає дослідниця [16].

Незважаючи на відмінності у висновках дослідників, очевидним є те, що Міністерство культури за радянських часів не було розробником культурної політики, а лише її реалізатором. Усі інституціональні пошуки радянського партійно-державного керівництва у сфері культури можна вважати пошуком альтернативи революційному радикалізму «лівої» інтелігенції 1920-х — з її глобальними ідеями культурно-естетичного перевороту. Виникнення різного роду структур, покликаних упорядкувати культурну практику, можна сприймати як ознаку консервативного повороту 1930-х, з його ідеологічними спрощеннями і навіть пролетаризацією інтелектуальної і творчої діяльності [16].

Успадкована Українською державою адміністративно-політична модель регулювання діяльності у сфері культури майже не змінилася від радянських часів. Показовою є трансформація назви головного профільного органу в системі центральних органів виконавчої влади впродовж останніх десятиліть: Міністерство культури — Міністерство культури і мистецтв — Міністерство культури і туризму — Міністерство культури. Здається, що ідеологічна стратегія діяльності Міністерства радянських часів та часів

«перебудови» була змінена на користь прагматизації. Але чи це так і є?

Еволюцію функцій міністерства можна простежити за формулюваннями в численних положеннях щодо його компетенції. Зокрема, у «Положенні про Міністерство культури і мистецтв України» (1995 р.) зазначено: «Міністерство реалізує державну політику в галузі культури і мистецтв, сприяє структурній перебудові економіки України. Міністерство здійснює керівництво у сфері культури і мистецтв, несе відповідальність за її розвиток, координує діяльність закладів, підприємств, організацій, що входять до сфери його управління» [12]. Цей документ, мабуть, є одним з найвідвертіших маніфестів одержавлення культури. Вочевидь, ленінські ідеї щодо значимості культури в забезпеченні економічної складової держави й організації виробництва стали в нагоді і для проектувальників нової держави. Принаймні, за відсутності ідеологічних альтернатив радянське політичне кліше виявилось цілком адекватним уявленням політичного істеблшменту щодо культури.

У Положенні 2000 р. зафіксовано, що одним з основних завдань міністерства є «...забезпечення реалізації державної політики у сфері культури і мистецтв, державної політики з питань охорони культурної спадщини, національної музейної політики» [13]. Згідно з «Положенням про Міністерство культури і туризму України» (2005 р.), на МКТ України покладається відповідальність за «...забезпечення проведення державної політики у сферах культури, туризму, а також державної мовної політики» [14]. Інша новація міститься в новій редакції функцій міністерства шість років потому. У Положенні 2011 р. визначено, що «Мінкультури України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади щодо формування державної політики у сфері кінематографії, формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, а також спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин України» [11]. Нарешті, в «Положенні про Міністерство культури України» 2014 р. зазначено, що воно є «... головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, а також забезпечує

формування та реалізацію державної політики у сфері кінематографії» [9]. Отже, впродовж десятиліть відбувається лише стилістичне редагування шаблону державного керування сферою культури: від «реалізації» та «сприяння» — до «забезпечення реалізації» або «забезпечення проведення» — до «формування та забезпечення реалізації» державної культурної політики. Що це, як не стратегія одержавлення культури, коли Міністерство є і розробником, і «реалізатором» культурної політики?

Симптоматично, що в Україні нормативне офіційне формулювання культури виникло лише у 2010 р. — у процесі авторитарного реваншу влади. У Законі «Про культуру» вона визначається як «... сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурні цінності, гуманітарну науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти» [10]. Навряд чи можна було сподіватися на те, що в законі набуде відображення результат академічної дискусії щодо смислу культури. Але ж ігнорування існуючих політичних формул культури, які є достатньо виваженими, аби їх можна було адаптувати в національному контексті, вочевидь, також можна сприймати як елемент культурної політики. Зокрема в «Загальній декларації ЮНЕСКО про культурне розмаїття» (2001 р.) підтверджується, що культура має розглядатися як сукупність притаманних суспільству або соціальній групі відмінних ознак — духовних і матеріальних, інтелектуальних і емоційних, і, крім мистецтва і літератури, вона охоплює спосіб життя, «уміння жити разом», системи цінностей, традиції та вірування [1]. Очевидно, що стратегія збереження «надбання» є альтернативою підтримці оригінальних ознак суспільства або його груп. Зрозуміло, що бачення культури як сфери суспільної діяльності або культури як образу життя є відмінними і передбачає використання різних інструментів для її забезпечення. Зазначені об'єкти культурної діяльності: етноси та нації як «певні людські спільноти» — у першому разі та «суспільства або соціальні групи» — у другому, також відрізняються. Очевидний концептуальний консерватизм означеного підходу до культури зумовлює ідеологічну суперечливість сучасної державної культурної стратегії, яка ґрунтується на міксі ідей ортодоксального марксизму й етнонаціонального традиціоналізму.

У своєму баченні культури держава акцентує на поширенні у масовій суспільній свідомості уявленнях про культуру як

історичну спадщину або систему традиційних цінностей. Значимість творчості нівелюється, а культурну модернізацію в цьому контексті запропоновано усвідомлювати як «нагромадження, закріплення і збагачення культурного надбання». Антитеза механізмів творення-передання вирішується на користь останнього. Використання формули «культурний рівень» є доволі очевидною реплікою ленінської інтерпретації культури. Дивно, що в законі не записано, чим його вимірювати, але з контексту зрозуміло, що він має бути високим. За логікою наведеного визначення рівень культури залежить від обсягу успадкованого. Офіційне визначення культури як «сукупності» внеможлиблює адекватне його використання в моделюванні культурної політики, одним з пріоритетів якої є створення єдиного культурного простору України та збереження цілісності культури, як зазначено в тексті закону [10].

Змістова інертність визначення культури в законі дозволяє вільно моделювати предмет культурної політики відповідно до політичної кон'юнктури. Так, діяльність у сфері охорони культурної спадщини та переміщення цінностей, мовна політика, міжнаціональні відносини, релігія і захист прав національних меншин, згідно з логікою тексту закону, не є культурною політикою. Кінематограф також формально можна не вважати мистецтвом, оскільки він виокремлений зі сфери «культури і мистецтв» і передбачає створення окремої державної політики. Чи означає це, що він має бути «найважливішим зі всіх мистецтв», як заповів вождь пролетаріату? Загалом, декодування смислу поняття «культура» в згаданих документах дозволяє дійти висновку, що культура, як і за радянських часів, пов'язана, здебільшого, з практикою поширення культурних цінностей, тобто з просвітництвом та дозвіллям. Державна культурна політика по суті зведена до забезпечення діяльності бібліотек, музеїв, архівів, навчальних закладів, дозвіллевих та розважальних установ тощо.

Отже, примара Наркомпросу до сьогодні блукає коридорами Мінкульту. Очікувана експертами «інструменталізація» діяльності Міністерства культури виявилася деталізацією інтересів держави щодо окремих сегментів культурної діяльності. Замість стереотипу радянських часів, в якому культура є агітаційним та просвітницьким ресурсом комуністичної ідеології, сформовано нову ідеологічну стратегію: актуалізація культурної спадщини заради формування національної ідентичності. Невипадково, що серед усіх різновидів туризму найбільше «ідейно», організаційно та фінансово впродовж останніх років влада підтримує культурний туризм, як спосіб

реанімації певного культурно-історичного середовища та актуалізації в масовій свідомості подій історичного минулого.

Висновки. Таким чином, стратегія прагматизації культурної місії держави, її еманіпації від зайвої ідеологічності залишається нереалізованою в новітній період українського державотворення. Концептуальні основи функціонування органів державної влади, уповноважених регулювати культурні процеси, зокрема Міністерства культури України, відтворюють настанови радянського управління сферою культури. Чинна модель реалізації культурних проектів держави за своєю методологією зорієнтована на концепцію етатизму.

Нормативне визначення культури в офіційному дискурсі дозволяє дійти висновку, що вона не є суттєво значимим чинником суспільної модернізації. Фактичне консервування успадкованих від СРСР методологічних принципів діяльності Міністерства культури, фундаменталізація культурницької ролі держави, що призводить до ідеологізації культури, унеможлиблює якісне реформування управління у сфері культури або формування концептуально нової стратегії культурної політики. Усвідомлення цього має стати підставою для мобілізації ресурсів громадянського суспільства та створення реально альтернативних інтелектуальних і творчих платформ для вироблення культурних орієнтирів діяльності держави. Одним з найважливіших кроків на цьому шляху є критичне переосмислення практики культивування патерналізму та реконструкція ідеологічних парадигм культури.

Список використаних джерел

1. Всеобщая декларация ЮНЕСКО о культурном разнообразии // ООН. — Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/cultural_diversity.shtml. — Загл. с экрана.
2. Гриценко О. Роздержавлення в культурі: світовий досвід та українські реалії / О. Грицено // УЦКД. — Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_2a.php. — Назва з екрана.
3. Гурська О. А. Культурна політика радянської влади та її вплив на діяльність установ культури Галичини на початку Другої світової війни (1939-1941 pp.) / О. А. Гурська // Військ.-наук. вісн. — 2010. — Вип. 14. — С. 16–25. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnv_2010_14_2.pdf. — Назва з екрана.
4. Добренко Е. Сталинская культура: методологическое удушье // Новое литературное обозрение / Е. Добренко. — 2013. — № 123. — Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nlo/2013/123/30d.html> — Загл. с экрана.
5. Институты управления культурой в период становления. 1917–1930-е гг. / науч. рук. Т.М. Горяева и др. — М. : Росспэн. — 2004. — 310 с.

6. Кравченко О. В. Культурна політика в Україні за часів незалежності: дискурс публічної політики / О. В. Кравченко // *Культура України : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури*. — Харків, 2010. — Вип. 29. — С. 47–57.
7. Кравченко О. В. Нормативний вимір сучасної культурної політики України // *Культура України : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури*. — Харків, 2013. — Вип. 40. — С. 22–31.
8. Ленин В. И. О кооперации / В. И. Ленин // *Полн. собр. соч.* — Изд. 5-е. — Т. 45. — С. 369–377.
9. Про затвердження Положення про Міністерство культури України : постанова Каб. Міністрів України від 3 вер. 2014 р. № 495 // *Офіц. вісн. України*. — 2014 — № 81. — С. 11.
10. Про культуру : Закон України від 4 груд. 2010 р. № 2778 // *Офіц. вісн. України*. — 2011 р. — № 2. — С. 13.
11. Про Положення про Міністерство культури : указ Президента України від 6 квіт. 2011 р. № 388 // *Офіц. вісн. України*. — 2011. — № 29. — С. 57.
12. Про Положення про Міністерство культури і мистецтв України : указ Президента України від 9 груд. 1995 р. № 1136 // *Верховна Рада України*. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1136/95>. — Назва з екрану.
13. Про Положення про Міністерство культури і мистецтв України : указ Президента України від 31 серп. 2000 року № 1038 // *Офіц. вісн. України*. — 2000 — № 35. — С. 22.
14. Про Положення про Міністерство культури і туризму : указ Президента України від 2 груд. 2005 р. № 1688 // *Офіц. вісн. України*. — 2005. — № 49. — С. 26–30.
15. Хестанов Р. Генезис культурной политики и возникновение массовой культуры в СССР (1917–1953) / Руслан Хестанов // *Социология власти*. — 2012. — №8. — С. 74–96.
16. Янковская Г. И дискурс с дискурсом говорит / Галина Янковская. — Режим доступу: <http://gefter.ru/archive/11358>. — Загл. с екрана.

References

1. Vseobshchaia deklaratsia UNESCO o kulturnom raznoobrazii // OON. — Rezhim dostupa: http://www.un.org/ru/documents/decl_declarations/cultural_diversity.shtml. — Zagl. s ekrana.
2. Hrytsenko O. Rozderzhavlennia v kulturi: svitovi dosvid ta ukrainski realii / O. Hrytsenko // UTSKD. — Rezhym dostupu: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_2a.php. — Nazva z ekrana.
3. Hurska O. A. Kulturna polityka radianskoi vlady ta ii vplyv na diialnist ustanov kultury v Halychyni na pochatku Druhoi svitovoi viiny (1939–1941 rr.) / O. A. Hurska // *Viisk.-nauk. visn.* — 2010. — Vyp. 14. — С. 16–25. — Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnv_2010_14_2.pdf. — Nazva z ekrana.

4. Dobrenko E. Stalinskaia cultura: methodoloGicheskoe udushie // *Novoe literaturnoe obozrenie* / E. Dobrenko. — 2013. — № 123. — Rezhim dostupa: <http://magazines.russ.ru/nlo/2013/123/30d.html> — Zagl. s ekrana.
5. InstitutY upravleniia kulturoi v period stanovleniia. 1917-1930-e gg. / nauch ruk. T.N. Goriaeva i dr. — M. : Rosspen. — 2004. — 310 s.
6. Kravchenko O. V. Kulturna polityka v Ukraini za chasiv nezalezhnosti: diskurs publichnoi polityky / O. V. Kravchenko // *Kultura Ukrainy : zb. nauk. pr. / Khark. derzh. akad. kultury.* — Kharkiv, 2010. — Vyp. 29. — S. 47–57.
7. Kravchenko O. V. Normatyvnyi vymir suchasnoi kulturnoi polityky Ukrainy / *Kultura Ukrainy : zb. nauk. pr. / Khark. derzh. akad. kultury.* — Kharkiv, 2013. — Vyp. 40. — S. 22–31.
8. Lenin V. I. O kooperatsii / V. I. Lenin // *Poln. sobr. soch.* — Izd. 5th. — T. 45 — S. 369-377.
9. Pro zatverdzhennia polozhennia pro Ministerstvo kultury Ukrainy: postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 3 ver. 2014 p. N. 495 // *Ofits. visn. Ukrainy.* — 2014 — № 81. — S. 11.
10. Pro kulturu : Zakon Ukrainy vid 4 hrud. 2010 r. N. 2778 // *Ofits. visn. Ukrainy.* — 2011. — № 2. — S. 13.
11. Pro polozhenia pro Ministerstvo kultury : ukaz Presydena Ukrainy vid 6 kvit. 2011 r. N. 388 // *Ofits. visn. Ukrainy.* — 2011. — № 29. — S. 57.
12. Pro polozhenia pro Ministerstvo kultury i mystetstv Ukrainy : ukaz Prezydenta Ukrainy vid 9 hrud. 1995 r. N. 1136 // *Verkhovna Rada Ukrainy.* — Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1136/95>. — Nazva z ekrana.
13. Pro polozhenya pro Ministerstvo kultury i mystetstv Ukrainy : ukaz Prezydenta Ukrainy vid 31 serp. 2000 r. № 1038 // *Ofits. visn. Ukrainy.* — 2000 — № 35. — S. 22.
14. Pro polozhenia pro Ministerstvo kultury i turyzmu : ukaz Prezydenta Ukrainy vid 2 hrud. 2005 r. № 1688 // *Ofits. visn. Ukrainy.* — 2005. — № 49. — S. 26–30.
15. Khestanov R. Genesis kulturnoi politiki i vozniknovenie massovoi kultury v SSSR (1917-1953) / Ruslan Khestanov // *Sotsiologiiia vlasti.* — 2012. — №8. — S. 74-96.
16. Yankovskaia G. I discours s diskursom govorit / Galina Yankovskaia. — Rezhym dostupa: <http://gefter.ru/archive/11358>. — Zagl. s ekrana.

■ UDC [304.4:351.85](477)

IDEOLOGICAL STRATEGIES OF THE STATE CULTURAL POLICY OF UKRAINE

Kravchenko O. V., Doctor of Cultural Studies, Professor, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv
kultart@ukr.net

The aim of this paper is to explore the conditionality of national cultural policy of Ukraine by ideological arrangements of Soviet era.

Research methodology. The author analyzes the regulations of the last twenty years defining the powers of the Ministry of Culture of Ukraine. Emphasis is placed on the official interpretation of culture and formulas reflecting the functions of the central authorities in the implementation of cultural policy.

Results. The administrative and political model of regulation of cultural activities in Ukraine has hardly changed since Soviet times. Based on the analysis of normative documents defining the activities of executive authorities in the field of culture, the institutional and methodological continuity of cultural policy in Ukraine was identified. It is proved that the use of methodological principles of work of the Ministry of Culture formulated during the Soviet era leads to fundamentalization of the principle of etatism in cultural policy. It has been shown that the Soviet political clichés and the Marxist approach are quite adequate to the conceptions of Ukrainian politicians about culture. It has been found that the strategy of pragmatization of cultural mission of the state, its excess of ideology have not received adequate justification in the modern period of the Ukrainian state.

Novelty. The analysis of the official definition of culture in the modern Ukrainian legislation reveals its substantive inconsistency that does not encourage the modernization of the institutions of state influence on culture.

The practical significance. The analysis of the official definition of culture in contemporary Ukrainian legislation and the concept of the Ministry of Culture will contribute to the modernization strategy of the state cultural policy

Key words: culture, ideology, cultural policy, management of culture.

Надійшла до редколегії 10.02.2015 р.